

SMR1 - Ūdens resursi (īpaši jutīgajās teritorijās)

Prasību mērķis: samazināt un novērst ūdens un augsnes piesārņojumu ar nitrātiem no lauksaimnieciskās darbības, kā arī ierobežot amonjaka emisijas.

Mērķu grupa: prasība attiecas uz lauksaimniekiem, kuri īpaši jutīgajās teritorijās apsaimnieko lauksaimniecības zemi īpaši jutīgajās teritorijās, kuru rīcībā ir vairāk nekā 5 dzīvnieku vienības un kuri augu mēslošanai un augsnes uzlabošanai izmanto kūtsmēslus un citus mēslošanas līdzekļus.

1.1. PASĀKUMI ATTIECĪBĀ UZ KŪTSMĒSLU APSAIMNIEKOŠANU UN MĒSLOJUMA LIETOŠANAS AIZLIEGUMS GAR VIRSZEMES ŪDENSOBJEKTIEM

Prasības:

1. **Aizliegts** lietot mēslošanas līdzekļus virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās 10 metrus platā joslā;
2. Kūtsmēslu krātuvēm ir noteiktas šādas prasības:
 - krātuves pamatni un sienas izbūvē no ūdensnecaurļaidīga materiāla, kas ir izturīgs pret izmantotās tehnikas ietekmi;
 - ierīkojot pakaišu kūtsmēslu uzglabāšanas laukumu ārpus dzīvnieku novietnes:
 - ✓ kūtsmēslu uzglabāšanas laukuma pamatni veido no ūdensnecaurļaidīga materiāla vai pamatnē ieklāj vismaz 30 centimetrus biezu šķidrums absorbējošu materiālu (salmus, kūdru, skaidas), lai uzsūktu kūtsmēslos esošo šķidrums un pasargātu no noteces,
 - ✓ absorbējoša materiāla pamatni veido 2 m platumā apkārt kūtsmēslu kaudzes perimetram,
 - ✓ kūtsmēslus nosedz ar vismaz 20 cm biezu absorbējoša materiāla aizsargslāni (salmu, kūdras, skaidu) vai ūdensnecaurļaidīgu materiālu, lai mazinātu atmosfēras nokrišņu iedarbību, novērstu noteci un gaistošo vielu iztvaikošanu;
 - kūtsmēslu un skābbarības sulas uzglabāšanai nodrošina tādu krātuves tilpumu, kas to ļauj uzkrāt vismaz 8 mēnešus. Ja kūtsmēslu daudzums pārsniedz minēto krātuves tilpumu, lauksaimnieks daudzumu, kas pārsniedz krātuves tilpumu, drīkst nodot citai personai;
 - vircu no vaļējām un slēgtām pakaišu kūtsmēslu krātuvēm savāc atsevišķā krātuvē ar tādu krātuves tilpumu, kas to ļauj uzkrāt vismaz 8 mēnešus,
3. Pakaišu kūtsmēslus uzglabā:
 - pie dzīvnieku novietnes līdz to tālākai izmantošanai, ja dzīvnieku novietnē atrodas mazāk par 10 dzīvnieku vienībām vai, ja tā atrodas īpaši jutīgā teritorijā, – mazāk par 5 dzīvnieku vienībām. Kūtsmēslu uzglabāšanas laukuma pamatni ierīko saskaņā ar noteikumu prasībām. Vircu uzkrāj speciāli aprīkotā tvertnē;
 - kūtsmēslu krātuvē, kas būvēta no betona, vai betonētā laukumā, vai speciāli ierīkotā laukumā ar šķidrums necaurļaidīgu pamatni, ja dzīvnieku novietnē atrodas vairāk par 10 dzīvnieku vienībām vai, ja tā atrodas īpaši jutīgā teritorijā, – vairāk par 5 dzīvnieku vienībām. Vircu uzkrāj speciāli ierīkotā krātuvē (tvertnē);
 - dziļajā kūtī. Ārpus dzīvnieku novietnes dziļajā kūtī uzkrātos kūtsmēslus, ja nodrošina sausnas saturu vismaz 45 procenti, uzglabā ne ilgāk kā 24 mēnešus. Kūtsmēslu

uzglabāšanas laukumu ierīko saskaņā ar noteikumu prasībām un pamatni veido no ūdensnecaurlaidīga materiāla;

4. Šķidro un pusšķidro kūtsmēsļu un vircas glabāšanai papildus ir noteiktas šādas prasības:
- šķidro un pusšķidro kūtsmēsļu un vircas krātuves ir slēgta tipa vai ar pastāvīgu dabisku vai mākslīgu peldošu segslāni, kas samazina iztvaikošanu,
 - peldošais segslānis nepārtraukti nosedz krātuves virsmu. Ja nepieciešams, dabisko segslāni papildina;
 - uzkrājot šķidros kūtsmēslus lagūnas tipa kūtsmēsļu krātvē, krātuves pamatni un sienas hermetizē ar speciālu ūdensnecaurlaidīgu materiālu, kurš paredzēts šķidro kūtsmēsļu uzglabāšanai un kura malas nostiprina krātuves augšmalā.
 - Ja kūtsmēsļu krātuve vai vircas uzkrāšanas tvertne dzīvnieku novietnē izbūvēta pirms Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumu Nr. 829 „Īpašās prasības piesārņojošo darbību veikšanai dzīvnieku novietnēs” spēkā stāšanās brīdī, kūtsmēsļu krātuves tilpums nodrošina kūtsmēsļu uzkrāšanu vismaz 6 mēnešus, bet šķidro un pusšķidro un pusšķidro, kā arī vircas krātuves tilpums – vismaz 7 mēnešus.

Normatīvie akti:

- ✓ Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 5. punkta "c" apakšpunkts attiecībā uz mēslošanas līdzekļu lietošanu
- ✓ Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumu Nr. 829 "Īpašās prasības piesārņojošo darbību veikšanai dzīvnieku novietnēs" 4.2., 4.4.1, 4.4.2., 4.4.3., 4.6.6., 5.1., 5.2., 7.1. un 7.3.2., apakšpunkts un 20.punkts

1.2. PASĀKUMI ATTIECĪBĀ UZ MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU LIETOŠANU UN UZSKAITI

Prasības, kas jāievēro lauksaimniekam:

1. Mēslošanas līdzekļu izklīdes un iestrādes ierobežojumi - mēslošanas līdzekļus:
- neizklīdē uz sasalušas, pārmitras vai ar sniegu klātas augsnes;
 - laikposmā no 20. oktobra līdz 15. martam neizklīdē nekāda veida kūtsmēslus un fermentācijas atliekas, bet zālājiem – no 5. novembra līdz 15. martam;
 - slāpekli saturošus minerālmēslus ziemājiem neizsēj no 15. oktobra līdz 15. martam;
 - pārējiem kultūraugiem un zālājiem slāpekli saturošus minerālmēslus neizsēj no 15.septembra līdz 15.martam;
 - nogāzē:
 - ✓ ja slīpums ir no 5 līdz 7 grādiem un nogāzes garums pārsniedz 100 m uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi, pēc mēslošanas līdzekļa izklīdes nekavējoties iestrādā tieši augsnē,
 - ✓ ja slīpums ir no 7 līdz 10 grādiem un nogāzes garums pārsniedz 100 m uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi, augsni apstrādā šķērsām nogāzes virzienam un izklīdē tikai tad, ja lauku klāj augu sega vai mēslošanas līdzeklis nekavējoties tiek iestrādāts tieši augsnē,
 - ✓ kur ir melnā papuve un kur nogāzes slīpums ir virs 7 grādiem, izklīdēt un iestrādāt nav pieļaujams,
 - ✓ ja slīpums ir virs 10 grādiem un nogāzes garums pārsniedz 100 m uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi, izklīdēt un iestrādāt nav pieļaujams.

2. Lietojot mēslošanas līdzekļus, nepārsniedz noteiktās maksimāli pieļaujamās slāpekļa normas kultūraugiem (MK not. [Nr. 834 3. pielikums](#))
3. Kūtsmēsļu un fermentācijas atlieku pieļaujamās normas:
- jānodrošina, lai ar kūtsmēsliem un fermentācijas atliekām iestrādātais slāpekļa daudzums vienā lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektārā gadā nepārsniegtu 170 kg, kas atbilst 1,7 dzīvnieku vienībām,
 - pakaišu kūtsmēslus un fermentācijas atliekas (izņemot separētu fermentācijas atlieku šķidro frakciju) pēc izkliešanas iestrādā augsnē 24 stundu laikā, bet šķidros kūtsmēslus, vircu un separētu fermentācijas atlieku šķidro frakciju – 12 stundu laikā. Šķidros kūtsmēslus, vircu un fermentācijas atliekas (izņemot separētu fermentācijas atlieku cieta frakciju) neiestrādā augsnē, ja tos lieto kā papildmēslojumu;
4. Mēslojumu lietošanai nepieciešamā uzskaitē un dokumentācija - ja tiek apsaimniekota lauksaimniecībā izmantojamā zeme 20 ha un lielākā platībā vai audzēti dārzeni, kartupeļi, augļu koki vai ogulāji 3 ha un lielākā platībā, persona dokumentē lauka vēsturi par katru lauku un, lietojot mēslošanas līdzekļus:
- katru gadu sagatavo katra lauka kultūraugu mēslošanas plānu ne vēlāk kā līdz kultūraugu sējai vai stādīšanai, ilggadīgiem sējumiem un stādījumiem – līdz veģetācijas sākumam;
 - Sagatavojot kultūraugu mēslošanas plānu:
 - ✓ izmanto augšņu agroķīmiskās izpētes (kartēšanas) datus vai agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datus, kas balstīti uz augšņu analīžu rezultātiem akreditētā laboratorijā. Izmantotie augšņu agroķīmiskās izpētes (kartēšanas) dati un augšņu analīžu rezultāti nedrīkst būt vecāki par 5 gadiem un iepriekš minētos datus glabā vismaz 5 gadus;
 - ✓ nosakot kultūrauga vajadzību pēc slāpekļa, ņem vērā plānoto ražu un tās kvalitāti, slāpekļa (barības elementu) iznesi attiecīgajam kultūraugam, augsnes organiskās vielas saturu augsnē, izmantošanas koeficientus no iepriekšējā gadā izmantotajiem kūtsmēsliem, iestrādātajām pēcplaujas atliekām un zaļmēslojuma, kā arī priekšauga (tauriņziežu) pēcietekmi un datus par minerālā slāpekļa saturu augsnē, atjaunojoties kultūraugu veģetācijai, ja šādi dati ir lauksaimnieka rīcībā;
 - uzskaita un dokumentē visus saimniecībā iegādātos minerālmēslus, norādot minerālmēsļu nosaukumu, pamatsastāvu un daudzumu;
 - katru gadu līdz 30. novembrim elektroniski iesniedz VAAD kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkumu par kārtējo gadu;
 - lauku vēstures dokumentāciju glabā vismaz 3 gadus.
5. Rudens un ziemas periodā vismaz 50% no saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir jābūt zaļajām platībām (daudzgadīgie zālāji, ziemāju graudaugi, ziemas rapsis, nesastrādāta rugaine, dārzeni, lopbarības biešu, cukurbiešu laksti (lapas)), izņemot saimniecības, kurās vismaz 50 % no saimniecības kopējās sējumu vai stādījumu platības audzē kartupeļus, augļu kokus, ogulājus un dārzenus.

6. Kā noteikt dzīvnieku vienību skaitu?

Nr. p. k.	Lauksaimniecības dzīvnieku suga un vecuma grupa	Dzīvnieku vienības (DV)
1.	Slaucama govys	0,7
2.	Zīdītājgovys ar teli	0,59
3.	Vaislas bullis (no 12 mēnešu vecuma)	0,60
4.	Tele (līdz 6 mēnešu vecumam)	

		1 dzīvnieks	0,11
		1 vieta kūtī gadā	0,22
5.	Tele (6–12 mēnešu vecumā)		0,35
6.	Vaislas tele (no 12 mēnešu vecuma)		0,50
7.	Nobarojamais jaunlops (līdz 6 mēnešu vecumam)		0,20
8.	Nobarojamais jaunlops (no 6 mēnešu vecuma)		0,45
9.	Sivēnmāte ar sivēniem	1 dzīvnieks 1 metiens	0,08
		1 vieta kūtī gadā	0,19
10.	Sivēnmāte bez sivēniem		0,20
11.	Nobarojamā cūka (30–100 kg)	1 dzīvnieks	0,03
		1 vieta kūtī gadā	0,10
12.	Kuilis		0,18
13.	Jauncūka (85–180 kg)	1 dzīvnieks	0,08
		1 vieta kūtī gadā	0,15
14.	Atšķirtais sivēns (7,5–30 kg)	1 dzīvnieks	0,007
15.	Kaza ar kazlēniem		0,13
16.	Aita ar jēriem		0,13
17.	Zirgs		0,48
18.	Dējējvīsta		0,006
19.	Broilers	1 broilers	0,0004
		1 vieta kūtī gadā	0,003
20.	Tītars, zoss		0,01
21.	Trusis		0,024
22.	Strauss		0,11
23.	Kažokzvērs		0,05
24.	Mazais kažokzvērs		0,018
25.	Briedis		0,15

7. Kūtsmēslu iestrādei nepieciešamo lauksaimniecībā izmantojamās zemes platību aprēķina saskaņā ar MK noteikumu [Nr. 834 1. pielikumā](#) noteikto kārtību.
Kūtsmēslu ieguves apjomu un sastāvu aprēķina saskaņā ar MK noteikumu [Nr. 834 2. pielikumā](#) noteikto kārtību
Sagatavojot mēslošanas plānus, tajos jāietver informācija, kas minēta MK noteikumu [Nr. 834 4. pielikumā](#)

Normatīvie akti:

Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumu [Nr. 834](#) "Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem" 3.1.1., 3.3.2. un 3.3.4. apakšpunkts un 6. punkts, kā arī [1. pielikums](#), [2. pielikums](#) un [4. pielikums](#)